

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Стратегічний розвиток сучасного підприємств повинен бути орієнтований на підвищення ефективності діяльності та зміцнення фінансового стану, оскільки це забезпечує високий рівень їх конкурентоспроможності на ринку. Тому актуальним є дослідження тенденцій, що притаманні даному аспекту діяльності підприємств України.

Слід відмітити, що між науковцями немає єдиного підходу щодо сутності категорії фінансового стану, а іноді вони кардинально відрізняються. Так, А. О. Пітінова під фінансовим станом розуміє його фінансову конкурентоздатність, тобто платоспроможність та кредитоспроможність, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами [1, с. 380]. О. А. Сарапіна під фінансовим станом розуміє «ступінь забезпечення підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності, а також своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями» [2, с. 96]. Вважаємо, що фінансовий стан – це більш складна категорія, яка відображає здатність підприємства забезпечувати стійкий розвиток шляхом проведення ефективної виробничо-господарської та фінансової діяльності і вчасного погашення боргових зобов'язань.

Фінансовий стан підприємства характеризують два основних показники – фінансова стійкість та платоспроможність. Між цими показниками є прямий зв'язок: низький рівень фінансової стійкості зазвичай обумовлює неплатоспроможність підприємства, а його «надмірний» рівень свідчить про накопичення надлишкових запасів і резервів, які, з одного боку, збільшують витрати підприємства, а з іншого – стримують темпи його розвитку.

Рівень фінансової стійкості суб'єкта господарювання відображає система відносних показників. Проведемо аналіз їх динаміки для підприємств України (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка показників фінансової стійкості підприємств України

Показник	Рік						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>A</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
1. Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,283	0,245	0,247	0,249	0,269	0,263	0,292
2. Коефіцієнт мобільності	1,037	1,370	1,313	1,371	1,371	1,386	1,489
3. Коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами	-1,964	-1,689	-1,425	-1,212	-1,079	-1,134	-0,773
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,730	-0,722	-0,750	-0,693	-0,566	-0,591	-0,374
5. Коефіцієнт фінансового ризику	2,527	3,084	3,051	3,015	2,715	2,796	2,420
6. Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю	1,146	1,525	1,181	1,164	1,168	1,202	1,230

Джерело: розраховано за даними [3]

Результати розрахунків показали, що фінансова стійкість підприємств України за досліджуваній період дещо покращилася, однак у цілому залишається незадовільною. Так, питома вага власного капіталу в його загальній сумі складала 25-30%, тобто підприємства мають високий рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування. При цьому, весь власний капітал вкладено в необоротні активи і для поточної діяльності у підприємств немає власних оборотних коштів.

У той же час позитивною була динаміка інших показників фінансової стійкості. Так, якщо у 2016-2018 р. на кожну гривню власного капіталу припадало в середньому 3,0 грн. позикового, то у 2021 році їх сума складає 2,4 грн., що вказує про високий рівень залежності підприємств від зовнішнього фінансування. Динаміка коефіцієнта мобільності свідчить про збільшення частки оборотних активів у загальній їх сумі. Також позитивним для підприємств України є зростання співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю. Тобто, підприємства здатні повністю покривати найбільш строкові зобов'язання грошовими коштами, які вони можуть отримати від дебіторів.

Рівень фінансового стану підприємства залежить від його платоспроможності, яку можна охарактеризувати за допомогою коефіцієнтів ліквідності (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка показників ліквідності підприємств України

Показник	Рік						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>A</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,073	0,057	0,063	0,059	0,069	0,073	0,078
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,685	0,732	0,663	0,663	0,670	0,676	0,706
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	0,998	0,987	0,979	0,981	0,982	0,991	1,037

Джерело: розраховано за даними [3]

Розрахунок показників ліквідності показав, що найбільш ліквідні активи підприємств України, тобто його грошові кошти та їх еквіваленти, протягом усього досліджуваного періоду складали досить невелику частку (від 6 % до 8 %), що значно нижче рекомендованого значення. Значення коефіцієнту швидкої ліквідності наближаються до рекомендованого 0,8 і в 2021-2021 рр. вони дещо підвищилися. Позитивну динаміку має також коефіцієнт загальної ліквідності (покриття), однак протягом усього досліджуваного періоду його значення були суттєво нижчими за рекомендоване. Отже, у цілому підприємства України мають невисокий рівень платоспроможності.

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити висновок, що протягом аналізованого періоду підприємствам України в цілому були властиві позитивні тенденції до покращення фінансового стану, однак сам рівень фінансового стану залишається на досить низькому рівні. Для покращення ситуації у першу чергу необхідно змінити негативні тенденції щодо вкладання власного капіталу підприємств виключно в необоротні активи, оскільки це підвищує ризики неплатоспроможності та залежності від позикового капіталу.

Список використаних джерел

1. Пітінова А.О. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства: сутність і необхідність. *Економічні науки*. 2018. № 4. С. 379-389.
2. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2013. Випуск 1. С. 96-99.
3. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 06.05.2023).